

313 020
Харьковска
НВодолага
вул. Піонерська 3
Яценко Ольга Мефодіївна

Прочитавши в газеті «Сільські вісті» від 9/XII 88 р статтю. «33й: голод»

Мені здалося, що я за ці хвилини знову пройшла той незабутній «голод 33го» Я пройшла його не одна. Я можу сказати, що «ми», бо ми були студентами і всі однаково голодали. А це було в Полтаві.

1932 рік уже приближав до початку голода, але ми ще не зовсім це відчували, бо були не цілком дорослими, не зовсім доходило до нашого ума.

А 1933 рік нам дав зрозуміти, що трапилось. Ми – студенти одержували по 0,4 гр хліба, після січневих канікул виїхали на практику до березня м-ця 1933 року. Хліб в р-ні одержували пшоняний по 0,2 гр. повернувшись з практики – в гуртожитку холодно, голодно, клопи заїдають, хліб одержуємо по 0,4 гр в столовій де харчувалось 7 тис студентів тільки ступити ногою на поріг столової – хоч падай, бо готували обід з конячих маслаків, коней яких ми бачили вели через місто Полтаву стаями на м'ясокомбінат, а на друге блюдо – терта на тертушку редька абсолютно нічим не помащена, рядом з нашим столом сиділи студенти більш-менш дорослі з с/хоз будівельного інституту, та кажуть: нічого, колись буде так гірко й Сталіну, як нам оце. Ми ж комсомольці, нам стало страшно, що так говорять, та хаміль, хаміль тікати від цих слів. Хорошо, що студентський квиток в баню коштував 0,5 коп то ми підемо напаримось та швидше в постіль зігнувшись надихаєш, пальто своє накинеш зверху ковдри студентської, а пальто у нас теплого не було – демісезонне – отак одігрівались. Це ж ми були молоді 17-18 р. Коли одержиш хліб 0,4 гр то поки дійдеш на 3ій поверх в свою кімнату, на поворотах відпочиваєш і весь хліб з'їсиш.

Одна студентка з нашої кімнати – раненько, тихенько зникала. Я з подругою абсолютно випадково побачила її на базарі – торгує пайком хліба (0,4 гр). Звичайно, ми на неї напали, чому нам цього не сказала? Вона нам пояснила,

що теж випадково побачила хлопців з гуртожитку на базарі – продавали хліб. Пішли і ми з подругою на другий раз продавати один пайок 0,4 гр за 5 крб, а один пайок лишали собі і було у нас по 0,2 гр хліба в день. Так ми розбагатіли: е по 0, 2 гр хліба і 5 крб. що ж ми на ті 5 крб купували? На 1 крб 4 грудочки цукру (пиляний) вечерами бабусі торгували на улицях міста. Між студентами пішли чутки, що 6 (шість) стаканів кипятку заміняє 0,1 гр хліба. Заварки не було. В кафе підемо з любою посудиною, то на 010 коп нальють повно кипятку.

Подружка з дому привезла примус, кастрюлю, на базарі купували кукурудзяної манночки 1 стакан гас теж на базарі.

Стипендія була 35-40 крб. хлопці яось підробляли хлібні карточки, щоб лишній кусок хліба одержати. Так і ходили студенти в розбрід по магазинам, там мамалигу привезуть (з Молдавії) там кінську ковбасу, там богдадські з якимись остюками – приторні – так спасались від голоду. Уміли ці гроші ділити й берегти.

У нас директор т-му був справжній більшовик чуткий, як кажуть «человечный человек» - партизан, ходив на костилях або з ціпочком. Коли не ставало стипендії, то ніколи не відмовляв у допомозі 10 крб.

В 1937-38 рр посадили де й умер. Знаю, що наших 2х студентів теж сажали, а потім випустили.

Тепер відносно голоду взагалі

Наш технікум був поряд з театром ім.Гоголя. Йдучи на навчання, або виходимо на перерву, звичайно на вулицю, то в скверику завжди можна було бачити людину з села, мертвого, а мішок лежав поруч порожній так і не роздобувши для сім'ї нічого. Батьки своїх дітей кидали на станціях, щоб їх підбирали в дитячі дома і цим спасати дітей від голодної смерти, бо батьки теж лежали дровами на станціях, в селах, в поїздах пригородних. Дорога з южного вокзала в Полтаві йшла недалеко від технікуму і ми бачили щоденно яким довгим строем по двоє вели діток, а одна пара діток й доси в очах залишилась. Братік старше і вів малесеньку сестричку за ручку. Я ж була молода 17 р. тоді ревла і тепер вони (ці діти) в мене перед очима – пишу й плачу. Діток вели в баню, а потім влаштовували й спасали від голоду. Потім прийшов час прополки в колгоспах. Нас 3те курсників було 90 чол нас послали в один з колгоспів недалеко від Полтави, де людей ми не бачили. Зовсім пусті хати й двері відкриті. Зараз нам привозили хліба по 0,4 гр, а потім перестали привозити і ми так чекали, щоб хліб поспівав скоріш хоч зерно варити і діждались. Просто їли

варене зерно і тому раді були – поварами були свої студенти. Потім прислали військових з ВПШ. І так трудилися поки убрали все в колгоспі. Всього не опишеш. Знаю, що на базарі торгували домашньою ковбасою і там були дитячі нігтики. А взагалі можна було зрівняти з Ленінградською блокадою – таке було у 1933 році на Україні.

У мене вмерла бабуса з голоду, брат був підпухлий – сімя була з 8 чолов. батько службовець. Подруга мала чоловіка в органах НКВД, то вони пайок одержували і в неї хліба кусочки залишались, вона віддавала мані хліб і мило. Я відвозила до дому. Звичайно були страшні випадки – все це були слухи, а можливо й правда – ми вірили, а тепер утверджать не можна – бо ми були молоді.

Можливо те, що я написала не таке важливе для цієї книги-меморіалу. Але все ж довелось пережити і люди в той час, як могли так і спасались аби вижити і спасти свою сім'ю. Хто зміг, а хто й ні!

Пробачте за помилки механічні й др. Уже трудно за собою слідкувати.

З пошаною Ольга Мефодіївна Яценко

Харківська обл.
НВодолага
Піонерська 3